

Élet és esztétika

Kiss Lajos tanulmánykötetéről

Az új és érdemes költő- és írónemzedék okvetlen „megszűli” a maga kritikus-nemzedékét, illetve egymásra kölcsönhatásban találkoznak — a művek létrejöttében. Kiss Lajos kritikai munkásságának kibontakozása szorosan összefügg a fordulat éve utáni új szegedi költő- és írónemzedék jelentkezésével, fejlődésével, azzal az általános törekvéssel, hogy a szocialista realizmus jegyében lásson napvilágot egy-egy új alkotás. A kezdeti lépésektől kezdve mindmáig hű maradt Kiss Lajos ahhoz a célkitűzéshez, hogy harcra munkálkodjék az irodalom javára, sokszor vállalta népszerűtlen feladatát is, amellyel nem egyszer magára vonta a káros nézetekben leledzők haragját — barátainak táborát viszont éppen ezért egyre szélesült.

Ezt a megállapítást még inkább igazolja az a tény, hogy az 1956-os ellenforradalmat követő időszak irodalmi és irodalomesztétikai zűrzavarában a tisztálátókkal követelte Kiss Lajos a dolgok rendes mederbe terelését. S nem a régi rossz értelemben és felfogásban leledzett és elkönyvelt „vidéki” szemzőből ítélve és követelve, hanem az egyetemes magyar irodalom nevében és érdekében. „Mai irodalmunk néhány kérdéséről” című tanulmányában maga írja: „Vajon a revizionizmus támadása és az ellenforradalom megrázkódtatása után irodalmunk szocialista rétege szét hullott-e? Akiért nem kár, azok — reméljük — örökre leváltak. De az eszméileg szilárd mag megmaradt, és a rendre jelentkező fiatal tehetségekből azóta is egyre regenerálódik ez a réteg.”

Sőt, mondhatni, hogy az ellenforradalom után meglepően nagy számban tört fel, szinte márholnapra egy fiatal, új és tehetséges író-

és költőnemzedék, a szocialista realizmus zászlaja alatt, például a „Tűztánc” fiataljai, vagy mint Szegeden is, hogy csak egy-két nevet említsünk: Gál Sándor, Bárdos Pál, Csepri József, Fendek Judit, Siklós János, Papp Lajos, Tóth Béla és mások. S nem véletlen, hogy Kiss Lajos — aki valamikor szépfőként indult —, mint kritikus, rögtön e fiatal nemzedék mellé állt, ugyanakkor olyan tanulmányai jelentek meg, mint kötet címadó írása is, az „Élet és esztétika”, „Irodalom és pártosság”, „Irodalom és atomkorszak”, „Irodalom és technika” stb. Közben konkrét művekre (Thury Zsuzsa: Ördögtánc; Simon István költészete; Egy Antológia elé; Dér Endre: Május adósság) alkalmazta, konkrét műveken bizonvította a pártos kritika erejét és követelményét, azt a megalkuvás nélküli kritikai szemléletet, amely nem hajlandó a langy-meleg vizekben lubickolni és útvesztők csalitja mögé bújni.

A kötetben kronológiai sorrendbe szedett tanulmányok nem kívánnak teljes keresztmetszetet adni irodalmi életünk utóbbi három évtől, de fontos állomásokat jeleznek az irodalom tisztaságáért folyó küzdelemben. Kiss Lajos a mindig „soron következő” legégetőbb problémákba vetette magát, mint például az „Élet és esztétika”-ban a szocialista realizmus újabb vitájába. Ebben a vitában így summázta véleményét: „A szocialista realizmusnak nem lehet célja az, hogy ábrázolási módszerét és eszközeit elvont esztétikai elvek szerint alakítsa ki. Márpedig a veszély mindaddig kísért, amíg a világnézet és módszer kérdését nem valóság és világnézet, valóság-világnézet-módszer összefüggésében vizsgáljuk.”

Ugyanilyen pontosan fo-

galmaz a „Modernizmus, formakultúra, korszerűség” vitában is: „Hazug az az irodalom, amelyik az élet nagy változásainak csak a technikai-formai mozgását akarja ábrázolni. A korszakos nagy művészi formákat a korszakos forradalmi tartalom hozza létre”. Az „Izgató új” témában, az „Irodalom és technika” körüli problémákba is súlyos érvekkel szól bele, azoknak válaszolva, akik a technika ellentmondásait helyezik a társadalmi ellentmondások helyébe. „Az imperializmus teoretikusai tudatosan hártják a rendszer betegségének okát a termelőökre”, majd másutt így summáz Kiss Lajos: „...a technika történelmi szerepét az irodalom csak társadalmi nézőpontból ítheti meg helyesen.”

El, eleven ez a kötet pontosan fogalmazott igazságával, vitakészségével, türelmes, higgadt érvelésével. Kiss Lajos nagy erejű és világos, egyenes beszéd, de ez az erény ugyanakkor kis-sé nehézkessé, szigorú komolyságúvá teszi stílusát. Tud pedig szellemesen, könnyed stílusban is írni Kiss Lajos. Példa erre a kötet különösen figyelemre méltó írása, az „Irodalmi levél”, amelyben Kiss Lajos egyszerű szellemes vitaközvetítő ugyanakkor súlyos igazságokkal teríti le a magyar irodalmi élet rágalmait, bajkeverőit. Kiss Lajosnak ez a hangja egyszerű modern és magabiztos, szellemes és meggyőző. Talán ez a könnyed hangnem lenne igazán az övé? Lehet, egyelőre csak mutatoul szolgál ebben a kötetben.

Kiss Lajos első önálló könyve komoly nyeresége irodalomkritikai életünknek. A borítólapon terve Kondor Gyula ízléses munkája, mely kifejezi a könyv tartalmi komolyságát is.

Lódi Ferenc

Export faipari gépet gyárt egy új szegedi ktsz

Még nemigen találkozhatunk sem az olvasók, sem a rendelők a Gépipari és Gépípari Kísérleti Termelő Szövetkezet nevével, hiszen csak az elmúlt hetekben alakult két régi ktsz egyesüléséből. Az új szövetkezet azonban rövidesen új gyártmány készítését kezdi meg. A Könnyűipari Gépgyár egyik termékének, a faiparban használatos kés-élező automatának műszaki előkészítésével máris foglalkoznak. Miután az OKISZ révén rendelkezésükre áll néhány olyan még szükséges gép, mint egy fémmeg-munkáló gyalu, valamint

észtergaped, a Pulcz utcai részlegnél — melynek üzemeltetése korábban nem volt kifutott — mintegy 25 dolgozó két műszakban lát hozzá az élezőautomata gyártásához. Az első évnegyed a felkészülés jegyében telik el, a másodikban pedig elkészítik az öt darabból álló 0-szerűt. Az éves terv húsz késélező gyártását írja elő, ezek közül öt export előkészítésével máris foglalkoznak. Jövőre készítsen ennyi gépet gyárt majd a ktsz, s mivel a hazai faiparnak nincs mindre ges gép, mint egy fémmeg-munkáló gyalu, valamint

Főzéshez előkészített, hámozott burgonya került forgalomba

A háziasszonyok munkájának könnyítésére főzéshez előkészített, hámozott gúlábba burgonyát hozott forgalomba tegnap a Délalföldi Üzemélelmelési Vállalat Jósika utcai telepe. A megtisztított burgonyát hasábra, karikára és kockára vágják, s külön-külön ötven és hetvenöt dekás mű-

anyagzacskókba csomagolják. Az üzemélelmelési vállalat ezzel Budapestben, Pécsen, Szolnokon és Debrecenben jól bevált tapasztalatot kíván meghonosítani. Az előkészített, hámozott burgonyát az Országos Csemege Vállalat Széchenyi téri és Károlyi utcai boltja és Károlyi utcai kezdve,

SAKK

A balti nemzetközi mesterverseny Leningrádban rendezték meg 12 résztvevővel. Tajmanov szovjet nagymester kitűnő játékkal, 8½ ponttal játszmaesztétés nélkül lett első. Második lett Unzicker nagymester (NSZK) 8, harmadik a szovjet Gipszisz 7½ ponttal.

Az NB I. 6. fordulóján az SZVSE Budapestén játszott a Gyapfúdon csapatával. A mérkőzést a budapesti csapat nyerte 7:5 arányban.

A hagyományos hastingi versenyt az idén is megrendezték. A 10 résztvevős versenyen évről évre egy-két nemzetközi nagymester mellett az angol élversenyzők

játszanak. Az első tornát 1921-ben rendezték meg, az idei a 36-ik volt a versenysorozatban.

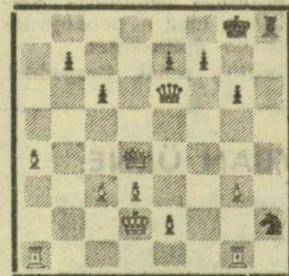
A régebbi versenyeken Aljehin és Capablanca mellett Maróczy és Flohr szerepeltek a legjobban, de háromszor lett első Szabó nagymester is. 1953 óta szovjet versenyzők is játszanak, közülük Keresz, Bronstein, Smiszlov és Korcsnoj szereztek első díjat.

Az alábbi játszmát Gligorics játszott az NDK bajnokával a tavalyi versenyen.

Világos: Gligorics.

Sötét: Uhlmann.

1. d4, Hf6, 2. c4, g6, 3. Hc3, d5, 4. Hf3, Fg7, 5. e3, 0-0, 6. Fe2, c6, 7. 0-0, Ff5, 8. exd, Hxd5, 9. Vb3, Hb6, 10. Bd1, H8d7, 11. e4, Fe6, 12. Ve2, Fg4, 13. Fg5, Ve8, 14. a4, e5, 15. d5, exd, 16. a5, d4, 17. axb, dxc, 18. bxa, exb, 19. Vxb2, He5, 20. Vb4, Ve6, 21. Fe7, Bf8, 22. Fxc5, Vxc5, 23. Bd8+, sötét feladta.

Világos: Kd2, Vd4, Ba1, Bg1, gyalogok: a4, c3, d3, e2, g3, (9).

Sötét: Kg8, Ve6, Bh8, Hh2, gyalogok: b7, c6, e7, f7, g6 (9).

Fenti állásban sötét indult, s pár lépésben szép kombinációval győzött.

A múlt heti feladvány megoldása: 1. Bf7, Bg8 (a legerősebb ellenjáték), 2. Vxg8, Kxa2, 3. Va8 matt!

Gépész-technikus

10 éves szakmai gyakorlati állást keres. „VIDEKEN IS” jellegre kiadható. 4

Gyakorlattal rendelkező

lakatosokat

felvessz a Szegedi Kenderőgyár. 15389

A MEZŐSZÖV Vállalat értesíti vásárlóit, hogy raktáraiban ÁRUKIADÁST NAPONTA REGGEL 7-12-IG eszközöl. Szombaton az árukiadás szünetel.

„Szent” politechnika

Közelebb az élethez! Ez iskolapolitikánk egyik alapelve. Évek óta ebben a szellemben neveljük ifjainkat és lányainkat. Hatását nem csupán a gyakorlati jellegű tantárgyak tárgyalásánál lehet érezni, hanem a fizika, vagy akár a nyelv tanításában is. Itt nincs is semmi csodálnivaló: az életszerűség az új életünk követelménye.

Közelebb az élethez! — ugyanezzel a jelszóval adta ki a nyugatnémet, „Egység és élet” nevet viselő könyvkiadó vállalat legújabb termékét — egy imakönyvet. Ez már nem mindennapi jelenség. Itt érdemes meállni egy szóra. A mű fiatal lányok számára készült. Gondos frója az élet minden esetre szerkesztett praktikus imádságot. Okulásul idézzük néhányat: „Ima felelősközlésben” — „Ima a moziplakát előtt” — „Ima a napnál is világosabban látni, hogy a nyugatnémet egyházak megérették az idők szelét, valamint megértették az idők szavát és... merészen korszerűsítik. Mert ez is politechnikázás!... A maguk módján...”

B. I.

Rádióműsor

Szerda

KOSSUTH-RÁDIO
4.30 Rákóczi-induló, 4.30 Hírek, időjárásjelentés, 4.35-7.55 Vidéman, frissen. Közben: 5.30 Hírek, időjárásjelentés, 6.00 Falurádió, 6.30 Orvosi tanácsok, 6.40 Hirdetőszo, 6.59 Időjelzés, 7.00 Hírek, időjárásjelentés, 7.10 Új könyvek, 7.30 Színház, hangverseny- és moziműsor, 7.59 Időjelzés, 8.00 Műsorismertetés, időjárásjelentés, 8.08 Technikai szünet, 8.10 Reggeli hangverseny, 9.00 Rádiógyermek, 9.30 Népi muzsika, 10.00 Hírek, lapszemle, időjárásjelentés, 10.10 Utóbró-híradó, 10.30 Napirend, 10.35 Szívesen hallgattuk... 12.00 Déli harangszó, hírek, időjárásjelentés, 12.10 Guruló Rádió... 13.00 Feltört ugar, Regényrészlet, 13.00 Gardonyi Zoltán: Szonata két zongorára, 13.45 Válaszunk hallgatónknak, 14.00 Keleti fúvószenekar, 14.25 Magyarok kalandozásai Nyugatban, 14.35 Bobe Gáspár Ernő népi zenekara játszik, 15.00 Hírek, közlemények, 15.08 Időjárásjelentés, 15.09 10. Ostoros Kis Péter, ifjúsági rádiójáték, 16.00 Zenekari muzsika, 16.40 A Sárka-tenger partján, 16.50 Polgár Tibor-Héltal Jenő: Március, 17.00 Hírek, időjárásjelentés, 17.15 Szív küldi szívnél, 17.50 Gondolat, 18.20 A Hamburgi Rádió ajándékfelvételeiből, 19.30 Munkásklub, 19.00 Bemutatjuk Victoriát de Los Angeles operacéknél, 19.54 Jé éjszakát, gyerekek! 20.00 Esti krónika, időjárásjelentés, 20.25 A Magyar Rádió népi zenekarának hangversenye, 21.00 Házasulandók éneke, 21.15 de Falla: A háromszövedű kálap — balett, 22.00 Hírek, időjárásjelentés, 22.20 Francia-est, 23.00 Bartók: Székely dalok, 23.35 Rimbaud két verse, 23.40 Zerkovitz Béla operettjeiből, 24.00 Hírek, időjárásjelentés, 0.10 —0.30 Ajándékfelvételeinkből.

PETŐFI-RÁDIO

6.00 Reggeli zene, 6.30 Színház, tárlat- és hangversenyműsor, 6.50 Torna, 8.00-8.10 Hírek, időjárásjelentés, 8.00 Időjárás- és vízállásjelentés, 14.15 Richard Strauss: Halál és megdicsőülés — szimfonikus költemény, 14.40 Orosz nyelvlecke az általános iskolásoknak, 15.00 Operarészletek, 15.30 Magyar szerzők tánadalai, 16.00 Hírek, időjárásjelentés, 16.05 Nagyidai cigányok, 17.00 Kresz Nóra és Teleki Lajos hangversenye a stúdióban, 17.35 A Marsról jött ember, Szatira, 17.50 Hugo Winterhalter játszik, 18.00 Hírek, időjárásjelentés, 18.05 Mezei csokor, 18.30 Rádiógyermek, 19.00 Hírek, időjárásjelentés, 19.05 Téli órák — hasznos mulatságok, 21.32 Manfred Nitschke: Három bagatelle — szvit, 21.45 Sport, 22.00 Hírek, időjárásjelentés, 23.15 Műsorzárás.

Televízióműsor

13.20 A kisfilm kedvelőinek, 13.35 Többet ésszel, mint erővel! Követtes a Technika Házából, 19.00 Követtes az Erkel Színházból: Wagner: Tannhäuser.

ARANYKALITKA

(36. folytatás.)

— Hát még, ha regényírók volnának az urak, az volna ám csak az igazi! Mert történt ám nálunk olyasmi is, ami regénybe kívánczik, bele sem férne az újságba. Volt nekünk egy aranyemberünk, azóta is így emlegeti a pletyka, hogy aranyember. Egy kőművespallér, bizonyos Matejka nevezett. Kérem, ez az ember mindig a lutrin játszott. Azt beszéltek, egyszer megütötte a főnyereményt is. Rengeteg volt a pénz, azt sem tudta, mit kezdjen vele. Fősvény volt a nyomorult, attól félt, hogy megrigolylik tőle vagy elkunyerálják, de elég az hozzá, hogy sohasem nyúlt a pénzéhez, jobb időkre tartogatta. Hanem a felesége is megundorodott tőle a zsugoriságáért, és beleszeretett egy katonatisztbe. Ott is hagyta a pallért. Mind a ketten azon voltak, hogy megszerezze a kőművespallér pénzét, csak-hogy az hajthatatlan volt...

A csókavári kupec nem folytathatta az elbeszélést. Szerencsés melle kidomborodott, és egy rekedtes kiáltás tört fel belőle. Minden porcikája remegett. Bottlik, aki maga is megrendülten figyelte a kupec mondókáját, mégis uralkodott magán, s most erősen megszorította a melléte álló Szerencsés karját. Az magához tért ettől a kemény szorítástól. A kupec hátrafordult:

— Szólt valamit uram?

Bottlik felett Szerencsés helyett:

— Nem, csak asztmás a kollégám, és kinozza a párás idő. De hiszen meg is érkezünk Csókavárra, ugye, Szimcsák?

— Igen — bólintott a sofőr.

Szerencsés egy pillantást vetett az ablakon túlra. Izgalma csak fokozódott. Érdekes, mintha vadidegen városban járnának. Mégis... az ott a vitorony... Most kanyarodnak a vasútállomás utcájába. Igen, ott a csókavári állomás.

— Itt kiszállnék — mondta a köpcös emberke. — Itt fakom nem messzire. Hát igazán nem akarnak bejönni egy harapásra? Tessenek elhinni, nagyon szívesen. A feleségem is nagyon örülne.

— Nem — szabadkozott ismét Bottlik.

A bősézdű útittárs ezt nagyon sajnálta, aztán hosszú halálkódás közepette elbúcsúzott s kiszállt a kocsiból. Szerencsés előtötte a verejték, Bottlik most már gyöngéden szorongatta a karját, s odasúgta neki:

— Jó, ez így nagyon jó... Nyugodjék meg.

A sofőr megszólalt:

— Most már dirigájanak, Bottlik úr, merre?

— Egyenesen — hajolt kissé előre Szerencsés. — Az út végén befordulunk, a patakmederrel párhuzamosan megyünk tovább.

Maga is elcsodálkozott, nem ismert rá a saját hangjára. Nemsokára előbukkantak a gyár kivilágított szerelő-csarnokai.

— Az ott, ugye? — súgta Bottlik Szerencsésnek.

(Folyt. köv.)